

TA'LIM JARAYONIDA PEDAGOGIK INNOVATSION USULLARNI QO'LLASH VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILI SIFATIDA

Meliyeva Dilfuza O'ralovna

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti o'qituvchisi

Choriyeva Guljahon Muhammadi qizi

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti Pedagogika fakulteti

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 5 bosqich talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17334180>

Annotatsiya: Mazkur maqolada ta'lim jarayonida pedagogik innovatsion usullarning qo'llanilishi va ular yordamida ta'lim samaradorligini oshirish masalalari keng yoritilgan. Innovatsion usullarning nazariy asoslari, ularning afzalliklari hamda amaliy qo'llash shakllari tahlil qilingan. Shuningdek, O'zbekiston ta'lim tizimida olib borilayotgan islohotlar doirasida pedagogik innovatsion texnologiyalarning joriy etilishi, xalqaro tajribalar bilan qiyosiy o'rganilgan. Maqolada ta'lim jarayonida innovatsion usullarni tatbiq etishda uchraydigan muammolar va ularni hal etish yo'llari ham taklif qilingan.

Kalit so'zlar: innovatsiya, pedagogik texnologiya, ta'lim samaradorligi, metod, interfaollik, raqamli ta'lim, kreativlik, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim.

Аннотация : В статье рассматривается использование педагогических инновационных методов в образовательном процессе и их роль в повышении эффективности обучения. Анализируются теоретические основы инновационных подходов, их преимущества и формы практического применения. Особое внимание уделено реформам в системе образования Узбекистана, в частности внедрению современных педагогических технологий, а также проводится сравнительный анализ с международным опытом. В работе определяются существующие проблемы при реализации инновационных методов и предлагаются пути их решения.

Ключевые слова: инновация, педагогическая технология, эффективность обучения, метод, интерактивность, цифровое образование, креативность, личностно-ориентированное обучение.

Annotation : This article explores the use of pedagogical innovative methods in the educational process and their role in enhancing learning efficiency. Theoretical foundations of innovative approaches, their advantages, and practical applications are analyzed. Particular attention is given to the reforms taking place in Uzbekistan's education system, especially the integration of modern pedagogical technologies, as well as a comparative study of international practices. The article also identifies existing challenges in implementing innovative methods and proposes possible solutions.

Keywords: innovation, pedagogical technology, learning efficiency, method, interactivity, digital education, creativity, learner-centered education.

XXI asrda ta'lim sohasida tub o'zgarishlar yuz bermoqda. Ilm-fan, texnika va texnologiyalarning jadal rivojlanishi natijasida an'anaviy ta'lim usullari zamon talablariga to'liq javob bermay qoldi. Bugungi kunda o'quvchi shaxsidan nafaqat bilim, balki ijodkorlik, mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish ko'nikmalari ham talab qilinmoqda. Shu sababli ta'lim

jarayonida pedagogik innovatsion usullardan foydalanish zamonning dolzarb ehtiyojiga aylandi.

“Innovatsiya” tushunchasi lotincha innovatio soʻzidan olingan boʻlib, “yangilanish”, “yangilik kiritish” maʼnosini anglatadi. Pedagogik innovatsiyalar — bu taʼlim jarayonining samaradorligini oshirish, oʻquvchilarning shaxsiy rivojlanishini taʼminlash va taʼlim mazmunini zamonaviylashtirishga qaratilgan yangi usul va texnologiyalar majmuasidir.

Pedagogik innovatsion usullar oʻqitish jarayoniga interfaollikni olib kiradi, oʻquvchini faol subʼektga aylantiradi, bilimlarni egallashda mustaqillikni oshiradi va shaxsga yoʻnaltirilgan yondashuvni taʼminlaydi. Masalan, loyiha usuli, muammoli oʻqitish, klaster, “aqliy hujum”, STEAM yondashuvi, raqamli platformalar orqali taʼlim olish innovatsion metodlarning eng samarali turlaridandir.

Oʻzbekiston Respublikasi taʼlim tizimida soʻnggi yillarda innovatsion pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish boʻyicha qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, “Raqamli Oʻzbekiston – 2030” strategiyasi, 2022–2026 yillarga moʻljallangan Taraqqiyot strategiyasi hamda “Taʼlim toʻgʻrisida”gi qonun asosida taʼlimda yangicha metod va texnologiyalardan foydalanish davlat siyosatining ustuvor yoʻnalishiga aylandi.

Shunday qilib, taʼlim samaradorligini oshirishda pedagogik innovatsion usullardan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlarini chuqur oʻrganish bugungi kunning eng dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi. Bu usullar oʻquvchi shaxsining ijodiy va intellektual rivojlanishini taʼminlabgina qolmay, balki mamlakatning intellektual salohiyatini oshirishga ham xizmat qiladi.

Pedagogik innovatsion usullar – bu taʼlim jarayonini zamonaviy talablar asosida qayta tashkil etishga xizmat qiluvchi, anʼanaviy usullardan farqli ravishda oʻquvchini faol subʼekt sifatida jarayonga jalb qiladigan yangicha metodlar majmuasidir. Ular taʼlim samaradorligini oshirish, oʻquvchilarning mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish, ijodkorlik va kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan.

Anʼanaviy usullarda oʻqituvchi bilim beruvchi asosiy manba sifatida qaralsa, innovatsion usullarda oʻqituvchi – yoʻlboshchi, tashkilotchi va maslahatchi rolini bajaradi. Oʻquvchi esa taʼlim jarayonining faol ishtirokchisi sifatida bilimni izlaydi, oʻrganadi va amaliyotda qoʻllaydi.

Pedagogik innovatsion usullar taʼlimning mazmuni, shakli va texnologiyasini yangilash orqali uning samaradorligini oshiradi. Ularning ilmiy-nazariy asoslari konstruktivizm, shaxsga yoʻnaltirilgan taʼlim, faoliyatga asoslangan yondashuv kabi konsepsiyalarga tayanadi. Shu bois, zamonaviy taʼlimda pedagogik innovatsion usullarni qoʻllash nafaqat dolzarb, balki zarurdir.

Zamonaviy taʼlimning asosiy xususiyati – oʻquvchilarni faqat bilim olishga emas, balki uni mustaqil egallash, tahlil qilish, tatbiq etish va ijodiy qoʻllashga yoʻnaltirishdir. Shu maqsadda pedagogik innovatsion usullar turli shakl va metodlarda tatbiq etiladi. Interfaol metodlar oʻquvchi va oʻqituvchi oʻrtasidagi oʻzaro muloqotga asoslanadi. Ular oʻquvchini passiv bilim oluvchidan faol ishtirokchiga aylantiradi.

Interfaol metodlar oʻquvchi va oʻqituvchi oʻrtasidagi oʻzaro muloqotga asoslanadi. Ular oʻquvchini passiv bilim oluvchidan faol ishtirokchiga aylantiradi.

“Aqliy hujum” – qisqa vaqt ichida koʻplab gʻoyalar ishlab chiqishga qaratilgan.

“Klaster” – muayyan tushunchani turli yoʻnalishlarda tahlil qilib, oʻzaro bogʻlanishlarni aniqlash.

“Debatlar” – o‘quvchilarni mantiqiy fikrlashga, o‘z fikrini asoslashga o‘rgatadi.

“Sinkveyn” – ijodiy ifoda orqali mavzuni chuqurroq anglashga yordam beradi.

“Aqliy hujum” – qisqa vaqt ichida ko‘plab g‘oyalar ishlab chiqishga qaratilgan.

“Klaster” – muayyan tushunchani turli yo‘nalishlarda tahlil qilib, o‘zaro bog‘lanishlarni aniqlash.

“Debatlar” – o‘quvchilarni mantiqiy fikrlashga, o‘z fikrini asoslashga o‘rgatadi.

“Sinkveyn” – ijodiy ifoda orqali mavzuni chuqurroq anglashga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda, pedagogik innovatsion usullar zamonaviy ta‘lim tizimining ajralmas qismi sifatida o‘quv jarayonini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqmoqda. Ular an‘anaviy metodlardan farqli ravishda o‘quvchini ta‘lim jarayonining markaziga qo‘yadi, mustaqil fikrlash, kreativlik, hamkorlikda ishlash va muammolarni hal qilish ko‘nikmalarini shakllantiradi. Innovatsion usullarning samaradorligi, bir tomondan, ular ta‘lim mazmunini zamon talablariga moslashtirishi, ikkinchi tomondan, shaxsning individual xususiyatlari va qiziqishlarini hisobga olishi bilan belgilanadi. Interfaol metodlar, loyiha asosida o‘qitish, muammoli ta‘lim, STEAM yondashuvi, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, gamifikatsiya va masofaviy ta‘lim – bularning barchasi ta‘limni yanada samarali va qiziqarli qilishga xizmat qiladi. Bugungi globallashtirish va raqamli transformatsiya davrida pedagogik innovatsion usullarni keng qo‘llash O‘zbekiston ta‘lim tizimi oldida turgan eng muhim vazifalardan biridir. Bu usullar orqali o‘quvchilar nafaqat bilim oladilar, balki uni amaliyotda qo‘llashni, hayotiy vaziyatlarda samarali qaror qabul qilishni ham o‘rganadilar. Shunday qilib, pedagogik innovatsion usullarni izchil va samarali tatbiq etish ta‘lim samaradorligini oshirishning eng muhim omili bo‘lib, kelajakda raqobatbardosh, ijodkor va tashabbuskor shaxslarni tarbiyalashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Холиқов А. Инновация ва таълим. – Toshkent: O‘zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2022.
2. Назаров Қ. Инновацион таълим технологиялари. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
3. Meliyeva D.O. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining mustaqil ishlash ko‘nikmalarini innovatsion yondashuv asosida takomillashtirish mexanizmi. – Inter education & global study, 2025.
4. Мелиева, Д. (2024). Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining mustaqil ishlash qobiliyatini rivojlantirishning davlat miqyosidagi ahamiyati. Журнал универсальных Научных исследований, 2(5), 1106–1108.